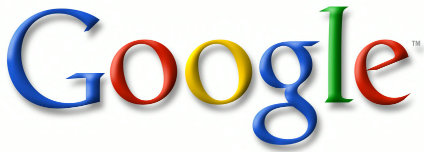

HET NIEUW-MALTHUSIANISME DER 20STE EEUW

DOOR

J. KOETSER

ARTS TE AMSTERDAM.

Geneeskundig Adviseur van den Nieuw-Malthusiaanschen Bond.

AMSTERDAM — H. EISENDRATH.

1899.

Ex-libris
Charles Atwood
Kofoid

HET NIEUW-MALTHUSIANISME DER 20STE EEUW

DOOR

J. KOETSER

ARTS TE AMSTERDAM.

Geneeskundig Adviseur van den Nieuw-Malthusiaanschen Bond.

AMSTERDAM — H. EISENDRATH.

1899.

BOEK- EN KUNSTDRUKKERIJ, V/H. ROELOFFZEN-HÜBNER EN VAN SANTEN, AMST.

EEN WOORD VOORAF.

Deze bladzijden danken haar ontstaan aan de oprichting der Anti-Nieuw-Malthusiaansche Vereeniging. De bezwaren door mij geopperd tegen het werken van deze vereeniging in het Volksdagblad van 17 Mei 1899, bleven door haar onbeantwoord. De schijnbaar verstandige houding van stilzwijgen, werd dus door haar als masker gebruikt, om de gebrekkige argumentatie voor de oprichting van eene dergelijke vereeniging te verbergen. De enkele opstellen in het Volksdagblad waren niet voldoende om een helderen blik te krijgen in het wezen van dit vraagstuk. Daarom schreef ik deze bladzijden, die uit een maatschappelijk oogpunt eenige grepen voorstellen uit den huidigen toestand.

DE SCHRIJVER.

Thomas Robert Malthus, werd in Februari 1766 in Engeland geboren en overleed in December 1834. Hij was een man van groote geestesgaven en vol liefde voor den evenmensch. Hij paste die gaven en menschenliefde toe op eene meesterlijke wijze, die echter in overeenstemming was met den geest van zijnen tijd. Ook bij andere groote mannen vindt men zulks terug en dat is verklaarbaar, wanneer men bedenkt, dat niemand, hoe scherpzinnig ook, kan weten, wat eene volgende eeuw zal baren. Had Malthus kunnen weten, welke vooruitgang de natuurkundige wetenschap in den laatsten tijd heeft gemaakt, zeer zeker zou hij daarmede rekening gehouden hebben. In zijnen tijd was er geen sprake van coöperatie, emancipatie, equivalentie; men kende geen telegraaf, geen telephoon, geen automobiel. De machine-industrie was nog in hare kindsheid en toch was de toestand zoo weinig rooskleurig, dat groote denkers over verbetering peinsden.

Onder de groote staathuishoudkundigen van het begin dezer eeuw neemt Malthus de eerste plaats in. Zijne studiën over het bevolkingsvraagstuk zijn later door de grootste mannen bevestigd. In verschillende

werken heeft Malthus zijne denkbeelden neergelegd, welke later door zijne volgelingen, onder wie J. S. Mill wel de eerste plaats bekleedt, bevestigd en aangevuld zijn. Zijne studie bracht hem tot de conclusie, dat het menschengeslacht sterke neiging heeft zich voort te planten en wel veel sterker toeneemt dan de hoeveelheid voedsel, die de aarde zou kunnen opleveren. De verhouding staat, wiskundig uitgedrukt, in zekere harmonie. Wanneer aan alles zijn vrije loop zou worden gelaten, dan zou men komen tot eenen tijd, waarop de mensch geen voedsel meer op aarde zou vinden. Tot een zoodanig tijdperk zou men des te eerder komen, wanneer door sterfte onder de dieren of het mislukken van den oogst de hoeveelheid voedsel vermindert; en vertraagd zou de intreding van een dusdanigen toestand worden, door vermindering van de bevolking, zooals we die te wachten zijn na langdurige oorlogen, epidemieën enz.

Zou een zoodanig tijdperk ingetreden zijn, dan ligt het uitsterven van het menschengeslacht voor de hand en de aarde zou als onbewoonde planeet in het luchtruim rondzweven. Misschien is dat wel de cyclus van het leven op elke planeet, dat al het levende eens uitsterft. De sterrenkundigen beweren zulks, maar geven dan als oorzaak op de afkoeling der planeten. Hoe dit zij, wij zullen ons daarin niet verdiepen. Wel weten wij, dat vóór het zoover is, duizenden en dui-

zenden menschen geboren zullen worden en lijden onder het gemis aan degelijk voedsel en middelen van bestaan. Kon men harmonie krijgen tusschen het aantal geboorten en de voedingsmiddelen, dan zou zeer zeker het menschdom in betere verhouding komen en als zoodanig is het inkrimpen van het aantal geboorten noodzakelijk om een gelukkigen, maatschappelijken toestand te verkrijgen. Als middelen om die inkrimping der geboorten te bekomen, ried Malthus aan het late huwelijk en onthouding en dit is dan ook het zuivere Malthusianisme.

Zooals men ziet, geeft de oorspronkelijke leer van Malthus geen middelen aan ter voorkoming van zwangerschap, gelijk die in onzen tijd gebruikelijk zijn. Hij stelt tweeërlei beperking en wel de preventieve beteugeling der geboorten en de positieve beteugeling der bevolkingstoename.

Onder de preventieve beteugeling verstaat hij alles wat het aantal geboorten tegengaat. Onder die rubriek behooren dus: de onthouding, het late huwelijk, de voorbehoedmiddelen onzer dagen, enz.

De positieve beteugeling van Malthus bevat alles, wat leidt tot eene groote sterfte en daardoor de bevolking vermindert.

Wat de positieve beteugeling betreft, kan men veilig zeggen, dat deze in onze dagen minder krachtig zal werken dan in den tijd van Malthus.

De ontwikkeling der hygiëne en bacteriologie, welke ons geleerd hebben de oorzaken der besmettelijke ziekten en de wijze, waarop deze kunnen voorkomen worden, heeft de uitbreiding van epidemieën ontzettend verminderd; zoo zelfs, dat men thans die gevreesde plagen van oude tijden bijna niet meer kent.

Terzelfder tijd, dat Malthus zijne groote denkbeelden verkondigde, kwam ook Jenner met zijne beroemde onderzoekingen over de koepokstof en gaf daardoor een der eerste positieve beteugelingsmiddelen van Malthus een geweldigen knak. In den geest van Jenner ging de wetenschap steeds vooruit en alles, wat leidt tot groote sterfte, is successievelijk minder geworden, zoodat wij, wat positieve beteugeling aangaat, gelukkig veel minder krachtig staan dan vroeger, ook wat den oorlog betreft; want alhoewel ook heden ten dage de oorlogen helaas nog niet tot de zeldzaamheden behooren, is het toch een vaststaand feit, dat zij thans minder slachtoffers eischen dan vroeger en hopen we, dat de Haagsche Vredesconferentie daartoe veel moge bijgedragen hebben.

De preventieve beteugeling, waarover we later nog meer zullen zeggen, moet dus hoofdzakelijk onze aandacht in beslag nemen. Zij, die het late huwelijk en het celibaat niet als aanbevelenswaardige middelen ter beteugeling beschouwen en liever zagen het huwelijk met gebruikmaking van voorbehoedmiddelen, zooals

die ten tijde van Malthus niet bekend waren, vormden de groep der Nieuw-Malthusianen. Wij zullen nu eens zien, wat de laatste tijd voor veranderingen gebracht heeft, die invloed uitoefenen op het Nieuw-Malthusianisme onzer dagen.

*
* *

De handarbeid, die in groote mate beperkt is geworden door de ontwikkeling der natuurkrachten in hare technische bijzonderheden, heeft zoo'n grooten invloed uitgeoefend op de maatschappelijke verhoudingen, dat het bevolkingsvraagstuk daarmede in het nauwste verband staat. En wanneer sommigen beweren, dat de machine-industrie niet den handarbeid beperkt maar verplaatst heeft in dien zin, dat de handen, die vroeger het werk deden, dat thans door de machine wordt gedaan, nu noodig zijn om de machine zelf te maken, dan zijn er weer anderen, die de meening zijn toegedaan, dat die verplaatsing niet zoo volkomen is en steeds handarbeiders te over zijn. Diegenen, die, al zijn het er ook weinigen, door den vooruitgang der machine-industrie broodeloos gemaakt zijn, zullen in andere branches hun bestaan moeten zoeken en dus drukken op die lieden, die nog zoo gelukkig waren hunnen kost te verdienen in vakken, waarin de machine geen kwaad kan doen, al zijn dezulke ook zeldzaam.

Heeft de wetenschap geleerd de electriciteit aan te

wenden tot allerlei practische doeleinden, waarbij inderdaad velen hun dagelijksch brood kunnen verdienen op eene wijze, die in het begin dezer eeuw tot de onmogelijkheden behoorde (telegraaf en telephoon), dan heeft, van eenen anderen kant beschouwd, diezelfde practische toepassing der electriciteit weer anderen overbodig gemaakt. Wij denken slechts de verdringing van petroleum en gas door electriciteit, de automobielen, die de stalhouders zullen benadeelen, de electrische trams, die, al blijft direct ook personeel noodig, zeer zeker den paardenhandel en alles, wat daarmede in verband staat, belangrijk zullen benadeelen. Bovendien is men nooit zeker of het personeel standvastig blijft, wijl de conducteur door eenen automaat zou kunnen vervangen worden. Duidelijk is het, dat bij juiste beschouwing de theorie van verplaatsing van arbeidskracht niet geheel volgehouden kan worden, omdat de vooruitgang op nieuw technisch gebied zoo verbazend is, dat hij in de eerste plaats tot alles in staat is en in de tweede plaats niet zooveel handen aan 't werk kan zetten als hij verdringt; want de leus is: „besparing op elk gebied", en dus geen nieuw denkbeeld gepubliceerd wordt als er geen geld en tijd mee gewonnen wordt.

Alleen, wanneer er harmonie bestaat tusschen vraag en aanbod, kan eene regelmatige verdeeling van den arbeid plaats hebben, zoodat ieder zijn deel krijgt.

Maar al zou het aanbod standvastig blijven, dan toch wordt de harmonie verstoord, wanneer de vraag minder wordt. Zeer zeker zal in de toekomst de vraag naar arbeidskrachten moeten verminderen, omdat, wat vroeger honderd deden, thans door minder kan worden gedaan. Gesteld, dat de théorie der verplaatsing opging, dan zou de harmonie alleen kunnen blijven bestaan als het aanbod hetzelfde bleef, als dus de aanwas der bevolking niet grooter was dan de sterfte.

* * *

In het begin dezer eeuw had niemand kunnen vermoeden, dat de vrouwenquaestie thans een zoo gewichtig aandeel in de vraagstukken van den dag zou innemen. Er was toen in 't geheel geen vrouwenvraagstuk. De vrouw werd geboren, leerde het een of ander huishoudelijk of luxe-werk, al naar gelang van den stand, waarin zij zich geplaatst achtte, huwde, kreeg kinderen, bracht hare kinderen groot, werd oud en stierf. Een klein gedeelte der vrouwen bleef ongehuwd en was dan in den regel bij het een of ander familielid in het huishouden werkzaam.

Naarmate het vrouwenaantal vermeerderde, bleef natuurlijk, zoodra het grooter geworden was dan dat der mannen, een gedeelte ongehuwd en onverzorgd. Zag men zulks op jeugdigen leeftijd in, dan wilde men eene dergelijke toekomst niet afwachten en zon op

middelen om in eigen onderhoud te kunnen voorzien.

En zoo zijn we op dit oogenblik in een stadium gekomen, waarop de vrouw hare positie begrijpt. Zij weet, dat de strijd om het bestaan groot is en dat het voor den vader eene zorg is haar, wanneer zij de kinderschoenen zal ontwassen zijn, het benoodigde te geven. Ook de vaders begrijpen, dat, wanneer zij hunne dochters niet over een fatsoenlijk kapitaal kunnen doen beschikken, het huwelijk tot de zeldzaamheden behoort en achten het dus hunnen plicht te zorgen, dat hunne dochter niet afhankelijk zal blijven van anderen, voor wie zelf al de strijd om het bestaan zoo groot is. Een middel van bestaan te vinden voor een onbemiddeld meisje is dus aan de orde van den dag. Maar ook de niet onbemiddelde meisjes, bevreesd, dat in onze donkere dagen, de mannen veelal ongehuwd zullen blijven, willen het een of ander leeren, deels om iets te doen te hebben, deels om hare financieele positie te verbeteren.

Deze komen dus haar onbemiddelde zusteren de taak zeker niet vergemakkelijken. Beiden zoeken zij een bestaan. Voor haar, die zich door geen geldgebrek weerhouden ziet, valt het gemakkelijk zich in het vak harer keuze te bekwamen. Doch voor de anderen, die door werken in haar levensonderhoud moeten voorzien, is wegens den al te grooten toevloed in elk haar ter beschikking zijnden werkkring, de keuze zeer moeilijk.

In de eerste plaats toch leenen zich lang niet alle vakken tot vrouwelijke bezigheid. Zware arbeid der spieren of groote vermoeienis, worden in den regel door haar niet begeerd, en liever bepaalt zij zich tot die vakken, waarbij lichte spierarbeid of handarbeid vereischt wordt. Zoo zien we het jonge meisje optreden als telegraphiste, apothekersbediende, telephoonkantoor- postemployé, enz., behalve de bij uitstek vrouwelijke bedrijven, als naaister, modiste enz. Had de vrouw zich bepaald tot de bij uitstek vrouwelijke bedrijven, dan zou zij den man en zich zelf een grooten dienst gedaan hebben, doch door de groote toename der vrouwelijke bevolking is in die bedrijven de vraag in groote disharmonie gekomen met het aanbod en zochten de overtolligen andere vakken uit te oefenen.

Zij, die zagen dat het aanbod grooter werd en geen harmonie meer hield met de vraag, profiteerden daarvan, wanneer zij daartoe in staat waren, door te speculeeren op de concurrentie tusschen man en vrouw. De aanbieding, die voor het minste geld te verkrijgen was, werd genomen, en aangezien de vrouw in den regel met minder tevreden was dan de man, moest de laatste zijne hooge aanspraken van vroeger laten varen. Zoo werden de loonen van den man gedrukt door de vrouw, zonder dàt beiden een voldoend middel van bestaan hadden.

De vrouw, in het bewustzijn dat in de toekomst

niemand voor haar zou zorgen, zon op middelen, om op haar ouden dag iets bespaard te hebben. Zij had één doel voor oogen en dat was niet afhankelijk te willen zijn van anderen, zooals zij dat in haren familiekring wel eens gehoord had.

Daarnaast kwamen vrouwen met meer ontwikkeling, die het huwelijk anders beschouwden, gelijke rechten vorderden voor man en vrouw en meenden evenveel recht te hebben als de man om mee te dingen naar alle bedrijven. De ouders, die het hunnen plicht achtten hunne dochters een' arbeid te doen verrichten en de dochters zelf, die op ouderen leeftijd tot de gedachte kwamen, dat zij iets moesten leeren en de vrouwen van hoogere ontwikkeling, die anderen aanspoorden het juk der traditioneele slavernij der bijbelsche overheersching af te werpen en zelf te strijden voor wat recht en goed was; zij allen en allen hebben bijgedragen de loonen zoo te drukken, dat op dit oogenblik een huwelijk voor haar zelf zeer moeilijk zal te sluiten zijn, tenzij de kinderzegen geheel achterwege blijft en dus man en vrouw hun verdiensten bij elkaar leggen en er zamen van leven na gesloten huwelijk, zonder zich te kunnen verheugen een huwelijksdoel te hebben. Immers wordt het gezin grooter, dan staat met de geringe verdiensten en de geringe kans die te verhoogen de armoede voor de deur, zonder nog te denken aan het lot der jong-

geborenen. Wel is waar was de bedoeling niet concurrentie te scheppen en wilden de vrouwen zeker niet de mannen in hunne broodwinning benadeelen, maar de begeerte van ieder voor zichzelf en te weinig denken aan het algemeen was oorzaak, dat thans zooveel handen zich aanmelden voor één werk — zooveel mannen en vrouwen voor één betrekking — dat men elkaar verdringen moet om iets te kunnen verdienen.

* * *

En toen de toestand zoo ingeworteld was, dat men van hongerloonen begon te spreken, toen ontwaakten enkele geniale arbeiders om hunne medestrijders aan te voeren in den strijd tegen zoo'n onhoudbaren toestand. Zij traden op tegen het kapitalisme en gaven dit alleen de schuld van de wanverhouding. Maar zij vergaten, dat *vele* oorzaken er toe bijgedragen hadden één groot gevolg te geven. Zeker zal de opeenhooping van het kapitaal in enkele handen tot machtsontwikkeling, die allicht tot machtsmisbruik kan ontaarden, tegenover de werklieden aanleiding kunnen geven. Men vergete echter niet, dat ook vroeger kapitaal-ophooping bestond en toch was er meer rust, meer tevredenheid onder de minder bedeelden. Neen, niet alleen het kapitalisme, maar nog veel meer oorzaken, en wel hoofdzakelijk de overbevolking, hebben onze tegenwoordige maatschappij zóó doen worden. Behalve

het kapitalisme, werden ook de lage loonen beschuldigd als de oorzaak der slechte maatschappelijke verhouding. Hooger loon moest men hebben, korteren arbeidstijd, in een woord „lotsverbetering".

Men sloeg de handen ineen om daarvoor te strijden en vormde vakvereenigingen. Als een enkele man zou strijden tegen de massa, zou hij allicht de dupe worden van zijn werken; daarom was aaneensluiting gewenscht. Men vergat echter, wat de oorzaak was van alles en wel de vermeerdering der arbeidskrachten door toename der bevolking, en wanneer de loonsverhooging zal verkregen zijn en, zoo ge wilt, ook de achturige arbeidsdag, dan meent men den toestand verbeterd te hebben, maar men vergist zich schromelijk.

Immers als de grondoorzaak blijft bestaan, dan zal na verkregen achturigen arbeidsdag de strijd ontstaan om een nog korteren arbeidsdag, om nóg hooger loon, want het loon zal weer dalen, naarmate er meer menschen om vragen. Menschen worden er geboren, altijd door, met menschelijke behoeften. Tegen hun wil worden ze geboren, met den wil hunner ouders, die beter moesten begrijpen, dat al die menschen in de toekomst te strijden hebben voor het hoogst noodzakelijke, zonder den minsten waarborg het te zullen verkrijgen.

Eene groote menschenmassa over eene groote oppervlakte verdeeld zou gunstiger zijn dan die opeenhoo-

ping, die wij dagelijks voor oogen hebben. Waar blijft de menschelijke rede bij het zien van al die ellende? Het vee, dat jongen werpt, behoeft daarvoor niet te zorgen, maar de mensch in zijn' cultuurstaat draagt de moreele en wettelijke verplichting met zich zijne nakomelingen te verzorgen en wanneer hij zulks niet kan, handelt hij onredelijk, onzedelijk met ze te verwekken, zoo er althans middelen zijn om dit te kunnen tegengaan.

Lotsverbetering is alleen te verkrijgen, wanneer men diep in de zaken doordenkt. Men moet zich afvragen aan de hand van de geschiedenis van het menschdom, hoe wij tot den huidigen dag gekomen zijn. Men moet het ontstaan van onze maatschappelijke verhoudingen analyseeren en tot zijne elementen terugbrengen. Zijn die elementen te vernietigen of te wijzigen, dan kan men ingrijpen. Zulks gaat echter niet, wanneer men ten strijde gaat tegen een gevolg of schijnbare oorzaak. De grondoorzaak is naar mijne overtuiging gelegen in den grooten toevloed van menschen, die zich opeenhoopen. Dààr treft men de grootste armoede en wanhopigste toestanden aan, waar de toename der bevolking niet in evenredige verhouding staat tot de vereischte werkkrachten, terwijl bovendien dan nog meestal de bevolkingsdichtheid (d. i. de hoeveelheid bewoners van een bepaalde oppervlakte) groot is.

* * *

De sociaal-democratie, die het welzijn der menschen wil bevorderen en daartoe den strijd aanbindt tegen alles, wat naar hunne meening de welvaart belemmert, heeft zich nooit duidelijk uitgesproken over ons vraagstuk. In hare partij zijn de meeningen verschillend en staan in tweeërlei groepen lijnrecht tegenover elkaar. De grootste helft is voor het Nieuw-Malthusianisme, de kleinste er tegen. Is de reden, die de tegenstanders opgeven, het voordeel, dat zij zien in het groote aantal arme inwoners, waardoor het leger, dat om brood vraagt, grooter wordt en dus meer kracht zal kunnen bijzetten tot de betoogingen?

En die tegenstanders noemen zich dan menschen, die de sociale ellende willen verbeteren. Wat kracht kan een arme, hongerige arbeider, wiens maag brood vraagt, wiens geest vermoeid is door zorgen, bijzetten tot eene betooging. Wordt hij, en zoovelen met hem, door hunne leiders gebruikt als marionetten, om er op te bogen zooveel aanhangers te hebben? Om vertooning te maken, wordt dan het geluk dier menschen uitgespeeld. Degelijker was het, mijns inziens, de sociale ellende te voorkomen door de beperking der geboorten en juist in de standen, waar de sociaal-democratie grooten invloed heeft, moest zij, als no. 1 op haar program met ernst strijden voor de Malthusiaansche leer.

* * *

Vergelijken we den tijd van Malthus met onzen tijd, dan is voorzeker groote verandering merkbaar. Zooals ik hierboven zeide, is, door den vooruitgang der wetenschap, de groote vorderingen der bacteriologie en hygiëne, de positieve beteugeling tot een minimum gereduceerd. De pokken komen, dank zij de verplichte koepokinenting, niet meer voor. De cholera, die voor eenige jaren dreigde pandemisch te worden, werd dank zij de sterke quarantaine en ontsmettingsmaatregelen, aan de grenzen in hare uitbreiding gestuit. Diezelfde maatregelen zullen genomen worden tegen pest en andere gevreesde ziekten. Typhus is, dank zij de bekende oorzaak en verspreidingswijze door melk, enz., thans veel minder doodelijk en veelvuldig. Kortom, elke ziekte, die vroeger het volk teisterde en altijd hare oorzaak heeft in een microörganisme, is thans niet meer in staat verwoestingen aan te brengen.

De oorlogen zijn thans minder ingrijpend dan vroeger. Om verschillende redenen, wel is waar, vindt men telkens nieuwe vuurwapens uit, die meerdere menschen tegelijk moeten dooden (het doet mij leed, dat ik die waarheid kan neerschrijven), maar handgemeen wordt men niet licht meer en de ambulancedienst wordt beter ingericht. Een groot voordeel is zeker, dat de oorlogen veel korter duren dan vroeger, toen men elkaar 80 jaren lang op de meest onmenschelijke wijze trachtte af te maken. Aan het eind van onze zooge-

naamde beschaafde 19de eeuw heeft men zich nog wel eens van een' oorlog kunnen overtuigen. Ik en velen met mij zullen geen eeuw beschaafd noemen, zoolang daarin nog oorlog gevoerd is.

Nog andere positieve oorzaken, die de bevolking beperken, zijn hongersnood, kindermoord, ongezonde arbeid, groote sterfte onder gewone omstandigheden. De hongersnood komt in onzen tijd nog veel voor in vele Aziatische plaatsen en nu en dan in Rusland. De kindermoord is eene der zeer afkeuringswaardige beperkingsmiddelen der wilden in Australië. De andere positieve oorzaken zijn het gevolg van de slechte maatschappelijke verhoudingen en zullen dus grootendeels wegvallen, wanneer die verhoudingen beter worden.

Intusschen vormen dezelve nog een groot deel der positieve oorzaken. Hoeveel individuen, slovende van den ochtend tot den avond, putten niet het lichaam uit, om eene bete broods te verdienen? En wanneer deze lieden door eene ziekte geteisterd worden, missen zij het noodige weerstandsvermogen, om den strijd tegen de ziekte te weerstaan.

Hoevele jonge meisjes, dagelijks in staande houding dienstdoende als winkeljuffrouw enz., lijden niet aan bloedarmoede, eene uitstekende praedispositie voor andere ziekten? Hoeveel teringlijders, hartlijders en andere zieken sterven niet vroegtijdig door gebrek aan voedsel en onvoldoende verpleging?

Hoeveel kinderen sterven niet op jeugdigen leeftijd door gebrek aan behoorlijke moederzorgen, doordat de moeder bij de geringe verdiensten van den man als werkster enz. eenige bijverdiensten moet zoeken en zoodoende geen tijd heeft het kind te voeden en te verplegen?

* * *

Zijn dus de positieve oorzaken niet meer van zooveel kracht als in den tijd van Malthus, met des te meer gretigheid moeten de preventieve middelen aangevat worden; want de strijd om het bestaan is groot, de menschenliefde gering. Overal vertoont zich de kanker, die knaagt aan de volkswelvaart en wel de ontevredenheid. Heeft men reden om ontevreden te zijn, zal men vragen of is het een tijdgeest, waarin ieder haakt naar hooger en beter, wat inderdaad niet hooger en beter is? Zeker is er reden om ontevreden te zijn: de concurentie, een woord, dat mijns inziens equivalent is met „te veel menschen", is groot; de zorgen zijn drukkend, schier onoverkomelijk. De levenswijze is duur, de verdiensten zijn gering. Het geld stijgt in waarde, de armoede neemt toe.

De huisvader van een groot gezin slooft zich af om den kost voor de zijnen te verdienen. Het gaat niet zoo gemakkelijk meer als vroeger, de concurrentie is te groot. Thuis gekomen, na zwaren arbeid, wacht hem

een tooneel, dat zeker niet geschikt is hem ontspanning te geven. De vrouw werkt van den vroegen morgen tot den laten avond in het huishouden en voor hare kinderen. Zij heeft reeds lang elke charme verloren. Kleeding en voorkomen, alles wijst er op, dat zij de slavin is van het noodlot. Zij klaagt over pijn, is blij, als zij een oogenblik kan rusten, doch de vele bezigheden laten niet toe, dat zij haar bloedarm lichaam de zoo hoognoodige rust geeft. Het oudste meisje helpt moeder in het huisgezin. Reeds vroeg is zij van de school genomen, om moeder daarin te assisteeren. Daardoor heeft zij het noodzakelijke onderwijs moeten missen en is voor niets anders geschikt dan voor huishoudster bij moeder of bij vreemden, als de ouders dood zijn. Het oudste zoontje heeft ook de school niet geheel kunnen volgen; hij moest een vak leeren, om iets in de verdiensten bij te dragen. Hij verdient eenige guldens per week met hard werken en steunt daarmede het huisgezin. Hij kent den strijd nog niet, maar straks, als hij grooter is, en met moeite eenig geld verdient, nooit zooveel om behoorlijk een gezin te kunnen onderhouden, maar alleen voldoende voor eigen verzorging, dan vraagt hij zich af: „Waarom heeft men mij doen geboren worden? Moet ik dan zwoegen en sloven voor lichaamsonderhoud alleen, zonder eenige aanspraak op hooger ideaal? Moet *ik* dragen de verantwoordelijkheid mijner ouders, die kinderen

ter wereld brengen en niet in staat zijn ze behoorlijk op te voeden?"

De andere kinderen zijn nog te jong om te denken. Zij bezoeken de school, maar als die tijd zal verstreken zijn, weet men waarlijk niet, wat met hen aan te vangen. Na eenige jaren de kinderschoenen ontwassen te zijn, zullen zij zeker elk levensideaal verliezen. Voor enkele guldens moeten zij uitbesteed worden, hunne lichaamskracht verkoopen ten dienste van anderen en om die lichaamskracht weer te herwinnen, moeten zij zich voeden van de enkele guldens, die zij verdienen. Elke zucht naar hooger wordt direct gesmoord door een' hongerkreet, die zwijgen oplegt en slaven maakt.

„Weest vruchtbaar en vermeerdert u", zegt de Bijbel, maar er staat niet bij, hoe sterk die vermenigvuldiging zijn moet. Daarom is het vooroordeel der orthodoxie tegen het Nieuw-Malthusianisme ongegrond. Ieder, die gelegenheid gehad heeft vele familiën gade te slaan, weet bij ervaring, dat groote kinderrijkdom niet altijd tot vreugde en zegen strekt.

De geestelijkheid is daar, om des menschen geluk te bevorderen; dit is de roeping van elken godsdienst. Zij mag dus niet het lijden vermeerderen; integendeel, zij moet alles aanwenden om ellende te voorkomen en den grooten bevolkings-aanwas met kracht tegengaan, want het zal den lezer, uit bovenstaande

regelen duidelijk geworden zijn, dat Dr. Grabowsky zeer terecht opmerkt:

„Die Soziale Frage ist eine geschlechtliche Frage". [1])

* * *

Ik zou mijne bedoeling met het schrijven van deze bladzijden te buiten gaan, wanneer ik het Nieuw-Malthusianisme uit een medisch oogpunt ging beschouwen. Toch wil ik in het kort datgene even aanhalen, wat inderdaad bij de beoordeeling van het N.-Malthusianisme van groot belang is.

Het is bekend, dat met den vooruitgang der medische wetenschap steeds meer aan het licht gekomen is, dat de erfelijkheid eene ontzaglijke rol speelt in de oorzakenleer der ziekten. Terwijl men vroeger slechts enkele kwalen als erfelijk kende, zijn er thans zeer vele; ja, dagelijks stijgt het aantal ziekten, waardoor het vermoeden gerezen is, dat, met het oog op de familie-statistiek, de erfelijkheid weleens eene rol kan gespeeld hebben. Zoo weten wij thans, dat tering, syphilis, kanker, hart- en nierlijden, suikerziekten, zielsziekten en nog zoo vele andere, in wisselende mate aan erfelijkheid onderhevig zijn en het spreekt van zelf, dat geen

---

1) Dr. Norbert Grabowsky. Die geschlechtliche Enthaltsamkeit als sittliche Forderung und als Vorbeugungsmittel sozialen Elends: (Max Spohr. Leipzig).

beter voorbehoedmiddel tegen die ziekten kan genomen worden dan het niet-geboren worden. Zou dit op zichzelf geen reden zijn, voor velen althans, naar Nieuw-Malthusiaansche middelen te grijpen, mijns inziens is beter geen leven, het leven dus in het geheel niet te kennen, dan een leven, dat aanhoudend doet herinneren aan den dood. Hoe dit ook zij, het Nieuw-Malthusianisme dient uit een geneeskundig oogpunt als prophylacticum genoemd te worden; niet alleen omdat het ziekelijk levend individu zelve gespaard blijve voor zijn dubbel rampzalig bestaan, maar ook omdat het een centrum vormt van besmetting voor anderen. Zou een aan tering lijdend individu huwen, laat hij dan zorgen, dat hij geen rampzalige sukkels ter wereld brengt, wier leven eén strijd is met den dood; nog beter ware het geweest, indien zij in het geheel niet geboren waren, want zij vormen een besmettingspunt voor alle gezonde personen om zich heen.

Het Nieuw-Malthusianisme als hoofdredmiddel uit den poel van sociale beslommeringen dient thans meer dan ooit begrepen en beoefend te worden. Maar juist over dat begrip en over die beoefening heerscht groote verdeeldheid. Het is niet ieders werk het menschdom in het practische Nieuw-Malthusianisme voor te lichten. Elke leek moet zich er buiten houden, evenals elke vroedvrouw. Alleen de arts, en niemand anders dan hij, is de aangewezen man het volk voor te lichten.

Maar ook niet iedere arts zal zulks met evenveel zaakkennis doen.

Evenals elk onderdeel der geneeskunde heeft ook dit onderdeel der leer der vrouwenziekten of gynaecologie zijne speciale eischen en eigenaardigheden, zoodat een zekere speciale studie daarvoor noodig is. Bovenal dient de arts zich te overtuigen, of de vrouw, die hem komt raadplegen over Nieuw-Malthusiaansche middelen, geslachtelijk gezond is. Een nauwkeurig onderzoek der baarmoeder en adnexa mag dus niet achterwege blijven. Hieruit volgt direct, dat een ieder, die geen onderzoek kan instellen en dat is ieder, behalve de arts, geen Nieuw-Malthusiaansche middelen mag aanwenden, en ik waarschuw het publiek *dringend* geen ander dan een' arts te raadplegen. Honderden vrouwen stroomen dagelijks naar geneeskundigen, om zich te laten behandelen voor vrouwenlijden en een groot gedeelte draagt zelf de schuld daarvan, door n. l. Nieuw-Malthusiaansche middelen toe te passen zonder artselijk advies.

Het ware te wenschen, dat artsen zich uitsluitend bezighielden met Nieuw-Malth. aangelegenheden en zich aan het publiek kenbaar maakten door den titel „arts-nieuw-malthusiaan". De vraag is echter, of er veel van hen zullen gevonden worden, die geneigd zijn het publiek op het Nieuw-Malthusiaansch gebied voor te lichten. Tot nog toe is hun aantal uiterst klein,

zóó klein zelfs, dat zich de vraag voordoet, waarom toch mannen van studie en ontwikkeling, welke juist degenen zijn, die aan de spits van den vooruitgang moesten staan, dit vraagstuk zoo veronachtzamen. Een antwoord op die vraag is zeer moeilijk te geven. Zeer zeker zal de reden, die geestelijken en orthodoxen opgeven, n. l. dat de Malthusiaansche leer in strijd is met den Bijbel, wel niet door veel geneeskundigen gedeeld worden. Toch is het van gewicht, na te gaan op welken grond de geneeskundigen het Nieuw-Malthusianisme willen onderdrukken.

Ik acht de geneeskundigen te hoog, om egoïstische redenen van hen te verwachten. Het algemeen belang, zoo dat gebaat is, gaat boven het individueel. Wanneer alle geneeskundigen een en dezelfde reden hadden zich als tegenstander te verklaren, dan zou dat overweging verdienen, maar zulks is niet het geval. Een gemeenschappelijk geneeskundige reden, bijv. wegens schadelijkheid bij toepassing, bestaat absoluut niet. Het is meestal vooroordeel, nonchalance, onbekendheid met het vraagstuk, dat geneesheeren er van terughoudt; enkelen zijn er, die als reden opgeven de schadelijkheid voor de gezondheid. Jammer voor hen evenwel, dat zij in gebreke blijven zulks te bewijzen en dat hunne beweringen worden weerlegd door groote artsen van onzen tijd.

Wanneer inderdaad gevallen zijn aan te wijzen, dat

door de toepassing van Nieuw-Malth. middelen de gezondheid der vrouw geleden heeft, dan zou ik zulks eerst dàn kunnen gelooven, zoo de geneeskundige zich vóór de aanwending der N.-M. middelen overtuigd had, of de vrouw gezond was, niet alleen lichamelijk en geslachtelijk, maar ook psychisch. Ten tweede zou met zekerheid moeten uitgemaakt worden, of de aanwending geschied is op artselijk advies en behoorlijk gecontroleerd geworden is door den arts. En ten derde zoude het noodzakelijk zijn te weten, of zich gedurende de aanwending der N.-Malth. middelen oorzaken hebben voorgedaan, die een ziekelijk gevolg zouden kunnen gehad hebben, omdat men gedurende de aanwending, doch afgescheiden daarvan, toch ook ziek kan worden. Indien dat alles volkomen juist nagegaan is, dan zou men eerst een oordeel kunnen vellen over de mogelijke schadelijkheid van de aanwending der N.-M. middelen; maar zulks is bijna nooit gedaan en waar het gedaan is, was het in het voordeel der middelen. Daarom is het onwetenschappelijk en onlogisch met het bekende vooroordeel, dat het overgroote aantal der artsen tegen het N.-Malthusianisme heeft, te spreken van schadelijkheid, die men niet weet en niet bewijzen kan. Theoretisch kan geen kwaal of ziekte ontstaan bij de wetenschappelijk medische toepassing van N.-M. middelen. Practisch zou men zich eerst na vele jaren kunnen uitspreken, als eenige statistieken van Nieuw-

Malthusianen verschenen zijn. Zij, die met ervaring er over oordeelen kunnen, hebben van schadelijkheid niet veel gemerkt. Ik geef echter toe, dat bij zieke geslachtsdeelen of ondoelmatige toepassing schadelijkheden kunnen ontstaan, die echter bij tijdige herkenning gemakkelijk kunnen genezen worden. Die artsen, welke overtuigd zijn van de schadelijkheid, zonder daarvoor nu juist wetenschappelijke argumenten te kunnen aanvoeren, handelen, wanneer zij zelf geen N.-M. middelen toepassen, zeer in strijd met hunne roeping. Immers, zooals ik meermalen betoogde, is het N.-Malthusianisme een geest des tijds; het volk wil het en zedenpreeken, hoe wijsgeerig misschien ook, zullen weinig indruk maken. Wanneer de arts eene patiente weigert behulpzaam te zijn en hij daarmede de overtuiging heeft, dat de patiente ook niet geholpen wordt, dan heeft zijne weigering van zijn anti-Nieuw-Malth. standpunt gezegevierd. Maar een ieder is overtuigd, dat de patiente toch geholpen wordt, zij het niet door eenen arts, dan door eenen leek of eene vroedvrouw. Deze kunnen echter niet volgens de regelen der kunst helpen, wijl zij niet voldoende studie gemaakt hebben. De patiente krijgt dus door de weigering van den arts onvoldoende hulp en nu is het toch beter het menschdom goed te helpen dan onvolledig te laten helpen met al de gevolgen van dien.

De geneeskundigen houden zich vaak bezig met de

wanverhoudingen in de natuur. Het te veel of te weinig op den voorgrond treden van het een of ander physiologisch verschijnsel wekt hunne aandacht. Ook is vaak het oog gericht op onvruchtbaarheid van eene patiente. Zij doen dan veel moeite de oorzaak op te sporen, waarom in een gegeven geval eene vrouw geen kinderen krijgt. De bovenmatige vruchtbaarheid is echter hunne aandacht niet waard. Beide toestanden, vruchtbaarheid en onvruchtbaarheid, zijn echter voor hen van het grootste belang. De medicus helpt de natuur; de natuur werkt volgens onveranderlijke wetten. Aan de geneesheeren is het dus overgelaten de schadelijkheid van de wetten te elimineeren, wanneer zulks niet in strijd is met de humaniteit. Het herstellen van de wanverhouding, die de bovenmatige vruchtbaarheid veroorzaakt, strekt tot verbetering van den maatschappelijken toestand en is dus zedelijk. De hygiëne eischt licht, lucht, voldoende beweging, geringe inspanning van het zenuwstelsel; dat alles wordt door de bevolkingsdichtheid belemmerd.

* * *

Het beperken der geboorten heeft een tweeledig belang voor den mensch. Ten eerste is het het beste voorbehoedmiddel tegen sociale en ziekelijke ellende, wijl geen individuen geboren worden, waarvan men van te voren weet, dat zij zich zelf en anderen tot

last zullen zijn. In de tweede plaats wordt het leven van ieder individu meer waard, naarmate er minder menschen zijn, dus stijgt de waarde der bestaande menschenlevens door het Nieuw-Malthusianisme. De strijd om het bestaan, zooals hij thans is, is een verderfelijke, wijl hij de volkswelvaart belemmert. Individueel en maatschappelijk voordeel zijn te bereiken, wanneer we dien abnormen toestand verbeteren. Alleen wanneer eene zedelijke verplichting bestond zijn ras voort te planten, dan zou men daartegen niet kunnen opkomen, maar dan moesten rijken en armen evenveel nakomelingen krijgen en rechten en plichten gelijkmatig onder hen verdeeld zijn.

Die verplichting bestaat echter niet. Het huwen is vrije wil, evenals de voortplanting. Bij elke daad, die van den vrijen wil afhankelijk is, heeft men zich af te vragen, wat de gevolgen zijn. Was die wil onweerstaanbaar en de gevolgen onberekenbaar, dan was de mensch als natuurslaaf verantwoord. Maar de wil is niet onweerstaanbaar, hij is te beheerschen en ook al is hij bij velen in hunne ziekelijke verbeelding niet te beheerschen, dan zijn de gevolgen in ieder geval te berekenen. Onze intelligentie moet ons gevolgen doen berekenen. Wij moeten niet alleen onze hartstochten leeren beheerschen, om ons zelf meester te zijn, maar ook om de maatschappij te verbeteren. De ongeboren vrucht denkt niet; wij moeten voor haar

denken. Wist zij van te voren welke eischen gesteld worden aan een gelukkig leven, zij zou voorwaar nooit willen geboren worden. Zij weet dit echter niet en kan dat niet weten. Daarom is het onze plicht, wanneer wij dit wel weten, de maatregelen zoodanig te nemen, dat zij ons later geen verwijt kan maken. Wij kunnen in die gevallen niet verantwoordelijk gesteld worden voor hetgeen wij *niet* doen, maar wel voor hetgeen wij doen. Een genie had kunnen geboren worden, een groot man, die de maatschappij geluk aanbrengt en wij hebben het tegengegaan door geboorte-beperking. Laat ons dat niet berouwen. Beter een genie minder, dan honderd rampzaligen meer. Wisten we absoluut zeker, dat we een genie zouden voortbrengen, dan zouden we het doen, maar die kans is zoo klein tegenover de duizendmaal grootere kans een gewoon sterveling het leven te geven, dat we daarmede geen rekening kunnen houden.

Wanneer er minder kinderen geboren werden en het bestaan van de menschen daardoor waardiger werd, omdat de concurrentie minder was, dan zou volgens het oordeel van vele tegenstanders elke prikkel ontbreken, die thans eene aanleiding geeft tot het zoeken van nieuwe middelen van bestaan. De energie zou gedood worden, omdat de strijd minder groot was en niemand reden vond iets anders te zoeken. De tegenstander, die dergelijk betoog als geleerd wil doen gelden, vergist

zich schromelijk. De juiste voorstelling ontbreekt hem. Het zoeken naar nieuwe middelen van bestaan is een ontaardingsverschijnsel van onzen tijd. Het is een teeken, dat alle branches van elk bedrijf zoovéél beoefenaars vinden, dat er menschen te over zijn. Landverhuizing is het eerste gevolg dier overbevolking, maar nu vele andere landen eveneens overbevolkt zijn, is de landverhuizer een onwelkome gast. Hij komt daar de concurrentie vergrooten, die in zijn eigen land reeds het maximum bereikt heeft. Het landverhuizen zou alleen doel hebben, als nieuwe kolonies gesticht werden, die, zoodra het evenwicht tusschen vraag en aanbod bereikt was, geen landverhuizers meer opnamen. Wanneer menschen, die in een of ander bedrijf hunnen kost niet kunnen verdienen en nieuwe middelen moeten zoeken, dan is het treurig gesteld. Een geheel nieuw middel van bestaan is mij een raadsel. Het zijn meest bedrijven, die op andere wijze beoefend worden of andere overbodig maken door sneller en gemakkelijker uitvoering.

* * *

Met het schrijven van deze bladzijden beoogde ik het Nieuw-Malthusianisme te behandelen uit een sociaal oogpunt, dat past in het kader van onzen tijd. Aan den vooravond van de 20ste eeuw, die zoo dikwijls reeds genoemd is de eeuw van beschaving en verlichting, heb ik een steentje willen leveren aan het groote

gebouw, dat de tevredenstelling van het menschdom moet voorstellen. Ik heb steeds moeite te begrijpen, waarom toch onze tijd zoo beschaafd en verlicht genoemd wordt. De feiten zijn zoo in tegenspraak met die bewering. Ik hoop van harte, dat de 20te eeuw dien eerenaam wel moge waardig zijn. Daartoe is echter noodig, dat de mensch zijne positie begrijpt, egoïsme beperkt, zichzelf beschaaft, ieder voor zich en wij gezamenlijk voor allen werken aan het gebouw der tevredenheid. Die tevredenheid is niet te verwachten na het opheffen van één oorzaak, maar van vele samenwerkende momenten, waarvan het beperken der geboorten in de eerste 50 jaar althans de voornaamste vertegenwoordigt.

